

Asia: VN/23654/2021

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta/Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av arkivlagen och lagen om Riksarkivet

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Keskitettyä arkistointipalvelua käsittelevä kohta on sekava. Siinä todetaan, että kuntien ei tarvitsisi hankkia omia järjestelmiä ja sähköiseen pitkäaikaissäilytykseen liittyvää osaamista keskitetyn arkistointipalvelun ansiosta. Palvelu ei kuitenkaan ole vielä käytössä, eikä sinne siirtämiseen velvoiteta. Myöhemmin tekstissä todetaankin, että kunnilla on velvoite arkistoida ja säilyttää niille kertyneitä asiakirjoja. Kunnat ovat myös itse todenneet, että pitkäaikaissäilytyksen järjestelmille on tarvetta. Keskitetty arkistointipalvelu ei poista kunnilta kustannuksia ja tarvetta osaamiselle, ei ainakaan tällä hetkellä.

Hyvinvointialuetta koskevassa kohdassa käsitellään lähinnä uudistuksen vaikutuksia kunnille, vaikka uudistus synnyttää kokonaan uusia organisaatioita. Entisten organisaatioiden asiakirjahallinnot ja arkistotoimet yhdistyvät, mikä tuottaa erilaisia haasteita ja lisätöitä. Onko hyvinvointialueiden arkistojen tilanne ja tarvitsema tuki tunnistettu riittävällä tavalla?

Vaikutuksia käsittelevä luku kannattaisi käydä kokonaisuutena läpi, jotta sisältöä saadaan tiivistettyä. Tällä hetkellä sama asia todetaan useassa eri kohtaa tai käsiteltävään asiaan nähden liian myöhään.

7 Lakiehdotukset

Arkistolain 2 §: Arkistoinnin käsite on epäselvä ja sekoittaa keskenään arkistolain ja tiedonhallintalain käsitteet. Tietovaranto tuntuu viittaavan tiedonhallintalain määritelmään, mutta näissä varannoissa on kuitenkin myös määrääjän säilytettäviä tietoja. Kuvailu kannattaisi määritellä erikseen, jos sillä tarkoitetaan jotain muuta kuin arkistometatietojen lisäämistä ja keräämistä.

Arkistolain 6 §: Arkistonmuodostaja-termin tilalle arkistotoimija? Vastaako uuden lain arkistotoimijä käsite vanhan lain arkisto-käsitettä ja kokonaan vai miltä osin? Molempiin näyttäisivät kuuluvan asiakirjat, jotka ovat saapuneet arkistonmuodostajalle/arkistotoimijalle sen tehtävien johdosta tai syntyneet arkistonmuodostajan/arkistotoimijan tehtävän yhteydessä.

Arkistolain 8 §: Tässä pykälässä syntyy kuva siitä, että tarpeelliset arkistometatiedot kerätään vasta arkistointivaiheessa. Kannattaisiko laissa korostaa sitä, että arkistoinnin kannalta tärkeitä toimenpiteitä tulisi tehdä jo ennen arkistointivaihetta?

Arkistolain 9 §: Nimitys "arkistoinnin vastuhenkilö" tuntuu liian kevyeltä, koska aikaisemmin on puhuttu viranhaltijasta tai toimihenkilöstä. Monissa organisaatioissa vastuhenkilö tekee arkistoinnin tehtäviä muiden työtehtäviensä ohessa. Riittävä osaaminen ja koulutus olisi syytä määritellä laissa. Myös vastuhenkilön velvollisuuksia olisi hyvä kuvata konkreettisesti.

Arkistolain 11 §: Pykälässä mainitut vaatimukset ovat hyviä, mutta laki kaipaisi myös konkretiaa, jotta kaikki organisaatiot toimivat samalla tavalla. Missä ovat aiemmassa laissa olleet maininnat arkistotiloista ja säilytysolosuhteista? Pyrkimys sähköiseen arkistointiin ei poista sitä tosiasiaa, että organisaatioilla on edelleen mittava määrä analogisia asiakirjoja. Nykyinen muotoilu tekee vaikeaksi puuttua puutteellisiin säilytystiloihin ja -olosuhteisiin.

Arkistolain 14 §: Pykälän tarkoitus jää epäselväksi suhteessa tavoitteita käsittelevään lukuun. Onko muiden kuin valtion organisaatioiden vastuulla arkistoida asiakirjat sähköisesti itse? Voisiko vastuun kirjoittaa lakiin yksiselitteisemmin?

Arkistolain 14 a §: Muotoilu "Kansallisarkisto voi antaa ohjeita" jättää epäselväksi, määritteleekö arkistotoimija lähtökohtaisesti itse mainitut seikat (esim. kulttuurihistoriallinen arvo) vai ei.

PPSHP